

torens. Zonder Bernink en Natura Docet zou Denekamp vrijwel onbekend zijn gebleven of beschouwd worden als een aanhangsel van het vermaarde Zwaantje in de Lutte.

Daar is een andere Vereeniging die zich wel eens met den Oosthoek van Twente mag bemoeien n.l. de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Daarover heeft Bernink ook het een en ander te vertellen en wel naar aanleiding van het oude bosch bij den watermolen, dat door wijlen den heer Roessingh-Udink om zijn zeldzamen plantengroei is gespaard.

Ook bij het Borchbosch had hij er van kunnen gewagen. Als Bernink vertelt van het Sterrebosch en het Borchbosch dan krijg ik een indruk als van de rijke wouden in Zwitserland tusschen duizend en tweeduizend Meter hoog, waar het tintelt van bloemenpracht en insectenleven. Ook daar heb ik, zooals hij aan den Dinkel, de groote parelmoervlinders *A. Aglaja* en *A. Paphia* zien rondvliegen bij dozijnen, en ook de Eikenpage met blauwe weerschijn, de *Limenites Sybilla*, de groene zomervlinder en 't karmozijne weeskind *Catocala sponsa* en vooral de zwarte *Mania Maura*. Helaas komt het verleden er weer bij te pas, want hij spreekt van massa's »zooals ik ze nog nooit weer ontmoet heb«. De natuur verarmt.

Het ergste, wat in het Borchbosch voorviel, was het avontuur met het eenbloemig Wintergroen, *Pirola uniflora*. Dit prachtige en hoogst belangrijke plantje was nog niet met zekerheid als inlandsch bekend, de *Prodromus* vermeldt alleen maar een paar twijfelachtige gevallen. Daar vond Bernink het in het Borchbosch heel achterin op de heuveltjes van de Schans. Er stonden er een stuk of twintig. Maar juist dat stuk van het bosch is gerooid en nu hoopt hij nog altijd, dat de plantjes nog eens weer voor den dag zullen komen. Wie echter wel eens geprobeerd heeft, om wintergroen te kweken, weet maar al te goed, hoe weinig kans er bestaat, dat de zaak weer in orde komt. Mochten we nog eens zoo'n groeiplaats ontdekken — de kans wordt iederen dag kleiner — dan moeten we beter oppassen en alle mogelijke moeite doen, om te maken dat het plantje zich behoorlijk kan vermenigvuldigen.

In datzelfde Borchbosch komen ook voor de merkwaardige paddestoelen Hoorn van Overvloed (*Craterelleas cornucopioides*) en de met roode banden versierde *Cortinarius annullatus*. Ook groeit er het Baardmos, Bernink vertelt niet of het er ook sporen vormt. Laat ons hopen van wel en dat bosch in aandenken houden.

Wij zijn Bernink zeer dankbaar voor zijn boekje en wenschen Oost-Twente geluk met deze buitengewoon interessante terreinbeschrijving, die heel wat beters en hoogers geeft, dan wat wandelgidsen ons gewoonlijk voorzetten. Moge het door herdruk na herdruk een steeds getrouwer beeld geven van dezen schoonen uithoek van Nederland en vooral moge er bijtijds voor gezorgd worden, dat de streek behoud blijve voor schennis en verarming.

JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Trek der kraanvogels. — Ik heb jaren achtereen de kraanvogels in den herfst zien en hooren trekken in Deurne en in Winterswijk. In Deurne rustten ze in de Voor-Peel; als jongen heb ik er een gezien, die daar geschoten was.

Oosterbeek.

VAN BAARS.

Kraanvogels. — In verband met het artikel »De Kraanvogel«, in No. 24 van den afgelopen jaargang, het volgende:

De schrijver van het artikel over »Kraanvogels« schijnt te veronderstellen, dat de te Venlo doortrekkende kraanvogels vliegen in de richting Bergen op Zoom ongeveer. Ik wil hier even mededeelen, dat ik herhaaldelijk troepen kraanvogels heb zien trekken over Neer (3½ u. ten Z. van Venlo), over Maasniel (4½ u. ten Z. van Venlo) en over Echt (7 à 8 u. ten Z. van Venlo). Die, welke ik te Maasniel waarnam, volgden beslist een Zuidelijke richting. Zouden dat niet dezelfde vogels kunnen zijn, die ook geregeld te Venlo worden waargenomen?

Borne (O).

H. J. PETERS.